דרך המלך — וישב

פרשת וישב

בפסוק ותשא אשת אדוניו עיניו' אל יוסף ותאמר שכבה עמי, כי הנה מדרך ערמת היצר בראותו כי לא יוכל להפיל לאדם לחמורות, אז מתחכם נגדו להפילו ברשת העצבות, באמרו כי כל עבודתו ותורתו אינו במחשבות טהורות וזכות והמה מלא פניות ומחשבות רעות, ואיש המשכיל צריך להיות איש חיל לעמוד נגדו ולהתחזק ולאזור כח בשמחה נגדו, ואף את אמור לו הלא הקב"ה אינו דן על המחשבה כמעשה, ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ואם הגם כי עכ"פ תורתו ועבודתו אינו בדו"ר כראוי וכל פקודא דלאו איהו בדו"ר לא פרחת לעילא, לזה יש ג"כ מזור ותעלה, בהתחזק מכאן ולהבא בעבודה בדו"ר בכל אשר לאל ידו, אזי יש תיקון ועלי' ג"כ לראשונות הגם שלא היתה בדו"ר כראוי, וזה אפשר לרמז בהכתוב, ותשא אשת אדוניו, הוא היצה"ר כמבואר בספרים, אל יוסף, הוא הצדיק, בראותו כי לא יוכל לו, ותאמר שכבה עמי, ר"ל שתאמר לו טענות ודין ודברים כנ"ל, וכל כוונתה בכדי להפילו ולהשכיבו בעצבות ומ"ש, ובזה חשבה כי יהי' עמו, כי ע"י עצבות יוכל לבא לכל רע ר"ל כנודע, וימאן ויאמר הן אדוני לא ידע אתי מה בבית, ר"ל כי האדון המלך ה' צבאות אינו דן על מה שיש אתי בביתי ר"ל בפנימית מחשבתי, כי מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, וכל אשר יש לו נתן בידי, ר"ל הכל נתן השי"ת בידי לתקנו כנ"ל, ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, ר"ל לפעמים תפס היצר אותו להפילו ולהשכיבו ברשת העצבות ומ"ש, ע"י עבירות ובגידות שעשה ר"ל, ויעזוב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה, הכוונה שגם מזה בל יפול לב האדם וכמו שכתבתי לעיל פ' ויצא בשם אאמו"ר ז"ל כי העיקר שלא להשגיח כלל במה שעשה מקודם, ואך להתחזק מעתה בתורה ועבודה ולתקן מדותיו, ולנוס בכל כחו החוצה מפתוי היצר, וזהו ויעזוב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה כמובן, ואח"ז כשכבר תיקן כל מדותיו, ויראה את עצמו רחוק מתאות וחמדת היצר ונכון לבו בטוח שלא ישוב עוד לכסלה, אזי יראה לתקן מה שפגם מקודם בעונותיו.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען וגו' נראה לפרש בעזה"י כי הנה נודע מספרי קודש כי היראות הרעות וסבות אשר לא טובות המה ר"ל הבאים לאדם, המה לבושים לבחי' יראת ה' המשתלשל מלמעלה מגבהי מרומים דרך העולמות עד עולם העשיה הלז, והמה שלוחי דין מלמעלה אשר המה באים לעורר לאדם ליראה האמיתית בחי' יראת ה', ואיש המשכיל כשמבין את זאת, ושם אל לבו להתעורר עצמו ליראה את השם אזי היראות החיצונית חלפו ועברו והי' כלא הי', כי כבר עשו שליחותן. והנה יעקב אע"ה כשראה אלופי עשו תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולן כמאמרם ז"ל, והי' לו איזה בחי' יראה חיצונית מהם, והבין שזה הוא רק לבוש ליראת ה' לעוררו ליראה האמיתית, ומיד הי' פושט הלבוש, והי' מדבק עצמו בהשורש פנימית היראה יראת ה', ועי"ז הי' לו ישיבה וקיום ושקט ושאנן באין מחריד מבחי' יראה החיצונית כי חלפו ועברו כנ"ל, וזה בא הכתוב להורות לנו להיותנו אוחזין מעשה אבותינו בידינו, וסיפר לנו עצת יעקב אע"ה, וזהו וישב יעקב שהי' לו ישיבה וקיום כנ"ל בארץ מגורי אביו, ע"י שהשכיל לידע ולהבין שבחי' יראת הארציות והחיצונית, הם מגורי אביו, ר"ל שנתלבש בהם הראת

אביו שבשמים יראת ה', ובא הכתוב להורות לנו איזה הדרך ישכין אור יראת ה' ואמר, בארץ כנען, וירצה ע"י הכנעת הארציות וענוה יוכל לבא לבחי' יראת ה', כמ"ש עקב ענוה יראת ה', ועתה סיפר לנו הכתוב עוד משבח מעלת הענוה ואמר ואלה תולדות יעקב יוסף, והכוונה כי מי שמתגאה בקרבו כל דרך ישר בעיניו, ומעט התעסק בתורה ועבודה, די והותר בעיניו, והתברך בלבבו לאמר, כי עובד השם אנכי, וממילא לא יוסף אומץ בעבודת ה', וכיום כן מחר, אמנם ע"י הכנעה וענוה כל יום יוסיף אומץ בעבודתו, מחמת כי מוצא תמיד גרעון בעבודתו ופוסל את הראשונות, והשכיל לידע כי עוד לא יצא ידי חובתו, כי מעט ומזער הוא העסקו בעבודה, ועי"ז מוסיף תמיד בעבודתו ית', וזהו אלה תולדות יעקב, ר"ל תולדות מה שנצמח מעקב וענוה, יוסף, שמוסיף תמיד עי"ז בתורה ועבודה, בן שבע עשרה שנה ר"ל ועי"ז הוא בונה ותיקן את כל שנותיו כולן שוין לטובה, את שבע עשריות שנה כי ימי שנותינו שבעים שנה, וסיפר הכתוב עוד ממעלת הענוה, ואמר הי' רועה את אחיו בצאן, וירצה ע"י הכנעה וענוה הוא מחבר עצמו לכל איש מגדול ועד קטן באתוה וריעות, ועי"ז יכול להשפיע גם להם מקדושתו, וזה היה רועה שיכול לרעות ולהשפיע להם מחמת, את אחיו בצאן, כי הוא מחובר באחוה וריעות בצאן קדשים כללות ישראל, והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה, ר"ל כי ע"י ענוה הוא מחובר ומדובק אפילו עם פחותי ערך קטני ישראל, ועי"ז הוא משפיע להם מקדושתו אכי"ר.

בפסוק ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלהים וישימני לאב לפרעה, מלת ועתה לכאורה אינו מובן, ונקדים לפרש הפסוק עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר והוא עפ"י מאמר הזוה"ק פ' ויקרא וז"ל אבל הא כתיב זבחי אלהים רוח נשברה וגו' זבחי אלקים כתיב ולא זבחי ה', ודאי הכי הוא קרבן אלקים לא כתב אלא זבח אלקים דהא זביחא דא בגין אלקים ההוא סטר גבורה דיתבסם ויתבר רוחא דדנא לתברא חילא דדינא קשיא למהוי ההוא רוחא תקיפא נשברה עכ"ל הצריך לענינינו והנה באמת ענין כוונת תקיעת שופר לאו כל מוחא סביל דא וראיתי בני עליה והמה מועטים, אמנם על דרך כלל, דבר השוה לכל נפש, עקר כוונה הוא לעורר לבו בתשובה שלימה לפניו ית' ולהיות לו לב נשבר ונדכה, כמ''ש לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה וע"י שבירת לבו באמת, יתבר חילא דדינא קשיא כהנ"ל וגם ע"י לב נשבר ונדכה, יתמשך עליו השראת קדושה עליונה, כמ"ש אשכון את דכא ועי"ז לא יהיה רשות לשטן להסטין ולקטרג, כיון שהשי"ת שורה באיש ההוא ונמצא כי קדושת השי"ת שורה ג"כ בהבל השופר היוצא מפיו, והרי הוא כאלו השי''ת עצמו כביכול תוקע בהשופר, וממילא אין שטן ואין פגע, וזה עלה אלקים בתרועה, ר"ל שנסתלק חילא דדינא ע"י תרועת ושבירת לבו, ה' בקול שופר ר"ל גם כי קדושת השי"ת שורה בקול שופר ע"י שבירת לבו באמת, ובדרך זה נוכל לפרש הכתוב שהתחלנו כי נודע כי אין ועתה אלא תשובה, וירצה כי עיקר התשובה הוא לא אתם, שתהיו אתם בחי' לא ואין, מדת שפלות וענוה ושברות רוח, ועי"ז שלחתם אותי הנה, ר"ל עי"ז אתם ממשיכים השראת קדושתי אליכם, כי האלקים וגו', יבואר עפ"י ששמעתי בשם אאמו"ר הה"ק זצללה"ה שאמר כי בדור הזה עיקר עבדות להיות לו מדת שפלות ונוכל להבין קצת דבריו הקדושים עפ"י מאמר הזוה"ק הנ"ל, כי מחמת בדור הזה נתרבה בעו"ה גזירות רעות ר"ל, ושורה גבורות ודינים על העולם, לכן צריכים אנחנו למתבר חילא דדינא קשיא ע"י שפלות ורוח נשברה, וזהו כי האלקים, וירצה גם כי שורה על העולם מדת הדין ר"ל, צריכים ג"כ לאחוז במדת שפלות ואין, ובזה וישימני לאב לפרעה, ר"ל עי"ז יהי' לו לאב ולפטרון על מדת הדין אכי"ר.